

CRISI ECONÒMICA, ELS REPTES DEL FUTUR

ASSOCIACIÓ D'AMICS UAB
/ fragments 5

Els textos d'aquesta publicació són extractes de les ponències que van pronunciar els conferenciantes de la jornada **Crisi econòmica, els reptes del futur**, celebrada el 31 de maig de 2010.

VI JORNADA DE DEBAT ORGANITZADA PER L'ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA UAB

31 de maig de 2010

Casa Convalescència, Hospital de Sant Pau, Barcelona

► PONÈNCIES

CAP ON ANEM?

Josep Oliver, catedràtic del departament d'Economia Aplicada, UAB

QUÈ PASSARÀ AMB L'ATUR?

Francesc Pérez Amorós, catedràtic del departament del Dret del Treball, UAB

*LA CRISI ECONÒMICA DES D'UN PUNT
DE VISTA EMPRESARIAL*

Eusebi Cima, president de FEPIME

► APORTACIONS AL DEBAT (FILA 0)

Àmbit laboral

Josep Pérez, advocat laboralista, Col·lectiu Ronda

Dificultats creditícies

Joan Marín, director de Territorial, Caixa Sabadell

Deute públic

Albert Solé, catedràtic d'Economia de la Universitat de Barcelona

Moral i desànim davant la crisi

Juan Manuel del Pozo, professor de Filosofia de la UdG i exconseller d'Educació i Universitats

JOSEP OLIVER

L'ajustament ha arribat. Les reaccions que ha suscitat mostren que hi ha molta confusió sobre les raons que ens han conduït a la situació actual. Especialment quina és la nostra responsabilitat en la seva gènesi. I com que no es vol entendre quin és l'origen dels nostres pecats, les mesures semblen o bé excessives o bé capritxoses. A més a més, tot plegat es tradueix en una absència de consens que, tal com tenim el panorama, és més que preocupant. La falta de responsabilitat, la necessitat d'ajust i l'absència d'acord són elements interconnectats que defineixen el moment actual. Per això convé recordar algunes veritats.

Primer, la responsabilitat. Una part del país argumenta que no tenim culpa de la crisi ni som nosaltres els que necessitem ajustar-nos. En aquest discurs, els *mercats*, els *gnoms* de Zuric, són els culpables. No seré jo qui negui la menor: hi ha especulació contra l'euro. Però la major no es troba fora del país. Si ens ataquen els mercats és perquè presentem debilitats, aprofitades per uns altres per al seu benefici. Per això, qualsevol solució passa per acceptar el nostre passat i assumir-ne les conseqüències. I la principal hipoteca que ha deixat l'expansió anterior ha estat un deute privat insòlit, que gravita sobre el nostre futur. Les llars van augmentar el seu endeutament prop dels 200.000 milions d'euros a la fi de la dècada passada, gairebé el bilió actualment. Les empreses de la construcció i les immobiliàries van fer el mateix, ampliant el seu deute des de menys de 50.000 milions d'euros fins a gairebé 450.000 milions d'euros, i la resta del teixit empresarial també va expandir el seu deute. A més a més, com que la nostra inversió interna superava l'estalvi, aquest endeutament es va finançar, en una mesura no menor, amb crèdit internacional, que ara s'ha de tornar o bé s'ha de renegociar. No ens van obligar a endeutar-nos, però en l'època dels diners fàcils i barats això va ser molt popular. A més a més, el nostre sector públic va ser extremadament generós, amb rebaixes fiscals (de l'IRPF) el 2003 i el 2007, que van injectar nova renda a les llars i van facilitar el procés d'endeutament. Però aleshores, amb escasses excepcions, ningú no es va posicionar en contra d'una menor pressió fiscal, com tampoc semblava importar gaire l'excessiu endeutament exterior.

En segon lloc, el rigor. Quan l'ajustament arriba, comencen les crítiques respecte a la incorrecció de les mesures o de l'inaapropiat moment en què es prenen. Però s'ha de ser conscients de qui som, on ens trobem i cap on ens dirigim. I la història de l'ajustament que s'ha iniciat, per

a bé o per a mal, no l'estem escrivint nosaltres. Ens la mana el directori europeu que, veient la possible fallida de l'euro, ha pres el comandament de la nau. I al govern espanyol no li queda més remei que seguir la direcció marcada si vol estar protegit per la resta de països de l'àrea. Veient el debat parlamentari de l'1 de juny emergeix amb força la conclusió que Espanya no és conscient del que està en joc. No són tres o quatre anys de creixement: si l'euro fracassa, el futur dels nostres fills està amenaçat, i és això el que confereix un caràcter crític a l'hora actual. Ens han donat tres anys de termini (els de l'acord de maig) per posar la casa en ordre i mostrar a alemanys i francesos que estem disposats a canviar. Que deixarem de ser una mica menys llatins i que ens comportarem, cada vegada més, com a centreeuropeus. Que abandonarem una miqueta el nostre catolicisme castís per passar a ser una mica més calvinistes. Però no tenim molt temps per fer-ho, i la retallada és molt severa: passar d'un dèficit de l'11% del PIB el 2009 a menys del 3% el 2013 vol dir tancar el forat entre ingressos i despeses en uns 80.000 milions d'euros. Hem començat amb 15.000 milions d'euros, l'1 de juliol augmenta l'IVA i, fins al 2013 el pla d'austeritat inclou la no reposició de la jubilació d'uns 180.000 empleats públics. N'hi haurà prou amb tot això? Ho dubto. Encara falten nous ajustos que han d'arribar.

La falta de responsabilitat, la necessitat d'ajust i l'absència d'acord són elements interconnectats que defineixen el moment actual.

Finalment, el pacte. Si s'entén l'origen dels nostres problemes i el moment extraordinari en què ens trobem, el corol·lari és simple: Espanya necessita un gran acord, que inclogui partits polítics i agents socials i en el qual tots ens sentim representats. Fins ara no ha estat possible, entre altres coses per un generalitzat negacionisme sobre les dificultats que ens esperen. Però l'ajust en curs és el primer senyal, per als massa optimistes, del que s'acosta. Per al bé de tots, espero que, en els propers mesos, avancem cap a un acord que hauria de tenir major profunditat que el de la Moncloa. Perquè els marges de maniobra són menors (no podem devaluar) i perquè els desequilibris acumulats (deute) són més i

Espanya necessita un gran acord, que inclogui partits polítics i agents socials i en el qual tots ens sentim representats.

importants. El pacte necessita, a més d'un lideratge clar, que sigui capaç de dir al país que ens espera sang, suor i llàgrimes, però que, més enllà d'aquest dolorós futur immediat, si fem les coses bé, el sol ens tornarà a somriure. Ja està dit: necessitem, de la nostra classe política i dels agents socials, responsabilitat i consens. I coratge. Especialment, coratge.

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

QUÈ PASSARÀ AMB L'ATUR?

FRANCESC PÉREZ AMORÓS

1.- Sota el títol genèric de «Crisi econòmica, els reptes de futur» m'han demanat la meua opinió com a professor de Dret del Treball i de la Seguretat Social, concretament sobre «Què passarà amb l'atur?». La meua resposta més immediata, i amb el mateix to dialèctic amb el qual es formula la pregunta, és la següent: ho desconec; simplement sóc un estudiós del dret. La pregunta hauria de ser: «Què passarà amb les persones aturades?», per així poder expressar que des del punt de vista jurídic el que convé és, en primer lloc, intentar reduir el nombre de persones aturades, facilitant a aquestes persones l'accés a un lloc de treball, i, en segon lloc, protegir aquelles persones que no tinguin un lloc de treball, ja sigui perquè el puguin tenir en un futur o per respecte a la dignitat humana.

2.- ¿Què fa i què pot i ha de fer l'ordenament jurídicolaboral en un escenari de crisi econòmica que genera un nombre d'aturats molt elevat? Entrar en matèria exigeix fer referència a dues coses: la crisi econòmica és causa en bona part d'una crisi financera de dimensió global, i, a més, la crisi econòmica s'ha vist agreujada pel desengany de certs sectors productius que fan un ús massiu d'un tipus de treball tan intensiu com escassament generador de valor afegit. Una combinació explosiva: l'explosió de dues bombolles.

El punt de trobada de les qüestions prèviament esmentades ens permet establir les següents premisses. L'ordenament laboral no és un protagonista en l'escenari en el qual l'actual crisi econòmica, i l'atur que la caracteritza, actuen: no vull caure en la simplicitat de recordar que el mateix ordenament –al qual alguns abominen en moments de crisi per la seva suposada rigidesa– s'ha respectat en moments de bonança econòmica, però no puc deixar de preguntar-me i de preguntar-vos si l'ús intensiu que en certs moments s'ha fet, precisament, d'algunes de les flexibles debilitats de la normativa laboral durant èpoques de bonança econòmica per obtenir ràpids i elevats beneficis són, o no, exemple de bones pràctiques en nom d'una necessària economia sostenible i del necessari progrés social. I una segona premissa: vull assenyalar que el dret en general i el laboral en particular no estan al servei de l'economia; ni l'economia és una superestructura i el dret un simple subproducte de la mateixa, ni el lliure mercat de treball és un mercat lliure de dret.

Parlar de la crisi econòmica i de l'atur i no fer-ho des del dret i en particular des de la normativa laboral és una op-

ció clarament política, tan legítima com es vulgui, però no és l'única; i potser no és la més encertada.

3.- I reprent el fil, diguem que si hem de resumir en tres punts els temes jurídicolaborals que demanen més atenció en aquests moments de crisi, d'atur i de possible reforma laboral, són els que enumerem aquí i desenvoluparem a continuació: acomiadament, contractació temporal i participació dels treballadors en l'empresa.

4.- En matèria d'acomiadament són moltes les qüestions que mereixen una atenció especial, però una en concret, i que és clau: l'actual configuració de l'acomiadament disciplinari improcedent s'ha de reformar.

Des d'un punt de vista estrictament jurídicolaboral, penso que no és justificat que en cas d'acomiadament disciplinari improcedent sigui l'empresari qui de forma unilateral pugui optar per extingir el contracte a canvi d'una indemnització (quaranta-cinc dies, dit sigui en expressió col·loquial) i sense haver de satisfer cap quantitat en concepte de salaris de tramitació; i que consti que no em refereixo als seus efectes econòmics, sinó altres qüestions de més importància jurídica.

Els temes jurídicolaborals que demanen més atenció en aquests moments de crisi, d'atur i de possible reforma laboral són l'acomiadament, la contractació temporal i la participació dels treballadors en l'empresa.

¿A quina lògica jurídica respon que la mateixa norma permeti que un treballador que no ha comès cap incompliment culpable i greu pugui ser acomiadat ni més ni menys que per motius disciplinaris? Algú podrà argüir que es recorre al disciplinari improcedent, perquè el motiu que podria justificar el possible acomiadament no té cabuda en una altra classe d'acomiadament –per exemple per causes objectives–, doncs bé, si s'escau, que aquest es modifiqui, però que l'acomiadament disciplinari improcedent comporti la readmissió del treballador amb els efectes econòmics que siguin propis del cas.

¿A quina lògica jurídica respon que la mateixa normativa hagi anat reduint fins a possibilitar la supressió dels salaris de tramitació en el cas que l'empresari en el moment de l'acomiadament reconegui la seva improcedència, que és tant com reconèixer que certament acomiada un treballador que no ha comès cap incompliment greu i culpable? Algú podrà apuntar que el desviacionisme és a causa dels efectes econòmics de l'acomiadament. Doncs bé, diguem que aquest és el problema i plantegem el tema a la seu jurídica adequada, però no en una altra que comporti perversions.

La lògica del dret, en general, és una de les seves regles d'or; trencar-la no fa més que pervertir categories jurídiques bàsiques i generen confusió, faciliten el frau i, en definitiva, lesionen els drets. ¿L'ús massiu que actualment es fa de l'acomiadament disciplinari improcedent respecta els mínims de la lògica jurídica, o bé es tracta –pel motiu que sigui– d'una utilització injusta d'aquesta categoria jurídicolaboral?

La falta de lògica jurídica provoca situacions perverses que no ajuden ningú: en definitiva, ¿potser és veritat que molts dels acomiadaments per suposats motius econòmics no s'encarriren per la via de l'acomiadament objectiu, sinó que ho fan per la via disciplinària improcedent perquè és –exprés i/o lliure– més barat i més àgil (entenguem-ho com més allunyat del control judicial)? I, si és veritat, sobren els comentaris des del punt de vista estrictament jurídic, a favor de la bondat de la regulació actual de l'acomiadament disciplinari improcedent i de l'objectiu per causes econòmiques.

(Un dels temes del qual més s'ha parlat quant a l'acomiadament és el referent als seus efectes econòmics, un tema que en la meua opinió no és el més significatiu, i que per això aquest paràgraf es troba entre parèntesis, però sí que hi ha una sèrie de qüestions puntuals que per la seva gran projecció té interès anomenar-les a efectes dialèctics. Parlar sobre si l'acomiadament és car o barat –per emprar una expressió totalment incorrecta des del punt de vista legal– requereix precisar a quina classe d'acomiadament –disciplinari, objectiu, col·lectiu– ens estem referint i, si s'escau, a quina modalitat de cadascun d'ells –procedent, improcedent o nul–. Només així el debat legal té sentit: no val el *totum revolutum*. Certes quantitats degudes per acomiadament prenen com a referent –precisament i intencionalment– «el salari» percebut pel treballador afectat: però el salari, per mandat legal, no és una quantitat dinerària qualsevol, i en conseqüència la determinació de les quantitats degudes per acomiadament no és un fred càlcul de quantitats. I també té molt interès recordar que certes quantitats degudes per aco-

miadament tenen la condició legal d'«indemnitzacions». És, doncs, incorrecte des del punt de vista legal laboral aduir, sense més, que el preu de l'acomiadament és car o barat.)

La crisi econòmica i l'increment del nombre de treballadors aturats han posat en relleu la necessitat de debatre la durada de la contractació laboral.

5.- En segon lloc, la crisi econòmica i l'increment del nombre de treballadors aturats han posat en relleu la necessitat de debatre la durada de la contractació laboral. Sembla que hi ha un acord en què l'actual dualitat del mercat de treball provoca uns efectes negatius; però no hi ha un acord total sobre el sentit en què s'ha de corregir, ja sigui potenciant la contractació indefinida o la temporal.

Per raons òbvies, la contractació ha de seguir sent dual. El veritable problema és el quan i el com ha de ser temporal. La regla general, per diferenciar l'una de l'altra des del punt de vista jurídic, ha de seguir sent la clàssica: el principi de causalitat; és a dir: els contractes de treball temporals només ho poden ser aquells que porten la seva causa de la durada del treball objecte del contracte. No és gens fàcil adequar una norma jurídica a la realitat de les noves formes de treballar i d'organitzar el treball, però la dificultat no és un obstacle per defensar que l'estabilitat en l'ocupació és un valor a defensar, la depreciació del qual té uns costos col·laterals molt elevats i molt variats, tant per al treballador i per a l'empresari com per a la mateixa societat.

En diverses ocasions he criticat que el nostre mapa legal de modalitats i tipus de contractes temporals és en si mateix una jungla que ens confon a tots i dificulta el control del possible frau, però la realitat posa en relleu que els contractes d'obra o de servei i els contractes eventuais són els més necessitats d'una reforma. La indeterminació de la conceptuació legal dels mateixos –i la poca atenció que a això dediquen molts dels convenis col·lectius– facilita la utilització indeguda, permet les rotacions injustificades de treballadors i els encadenaments indeguts de contractes. Potser és per això que, com les dades demostren, aquests dos tipus contractuals s'han convertit en contractes amebes que actuen a manera de vasos comunicants: la suma de la utilització dels mateixos representa un percentatge molt elevat del total de la contractació temporal estructural, i la utilització d'un i/o d'un altre

creix i decreix segons concorrin o no certes circumstàncies alienes a la causa i objecte jurídic dels mateixos. S'hauria de fixar amb més concreció –per via convencional o per via legal– la causa de cadascun dels dos, una cosa que al mateix temps permetria fixar una durada ponderada dels mateixos, i així evitaria la confusió entre aquests i altres contractes de treball (per exemple, entre eventuais i fixos discontinus). No es tractaria de suprimir aquests dos contractes temporals i substituir-los per un eufemístic «contracte indefinit únic» a extingir sense veritable motiu legal, sinó de dotar-los de causa legal certa i continuar respectant la seva condició de treball de durada determinada per raons estructurals i fer-ho a tots els efectes, facilitant així la clara diferenciació que hi ha entre contractes de durada indefinida i de durada determinada i atorgant a cadascuna d'aquestes modalitats l'espai i la condició que són pròpies, no sigui que batejant els temporals d'indefinites resulti que la categoria dels autènticament indefinites quedi sense espai vital.

I en matèria de contractació en temps de crisi i atur un apunt més: el contracte temporal de foment de l'ocupació és, segons la legislació vigent, una categoria contractual –important i necessària sens dubte– de naturalesa conjuntural, que actua de frontissa entre la contractació de durada indefinida i la de durada determinada. I és per això que qualsevol moviment en fals de qualsevol tipus de contracte podria desestabilitzar l'edifici de la contractació laboral. La pròpia configuració d'aquest contracte de treball i especialment el seu element finalista (o fins i tot la seva més fàcil extinció i menor indemnització consegüent), permeten pensar que la seva utilització hauria d'augmentar en temps de crisi i atur –¿ha ocorregut així en aquests llargs mesos de crisis?–, perquè si no és així és que alguna cosa ha fallat, i hauríem de preguntar-nos el què i el per què abans de reformar el tipus de contracte referit.

6.- En tercer i últim lloc, la crisi econòmica i el consegüent elevat nombre de treballadors que han perdut el seu lloc de treball posa en relleu una altra dada: ¿Per què les qüestions de fons de la institució de la participació dels treballadors en l'empresa –tema maleït– no han ocupat un espai en els debats? ¿Es facilita als comitès d'empresa la informació econòmica i de previsions d'ocupació amb la periodicitat que la llei exigeix que es faci?

¿Coincideix la informació que s'utilitza en els períodes de consulta en ocasió d'acomiadaments col·lectius amb aquella que pocs mesos abans es va oferir als comitès d'empresa? ¿Per què es pretén que certes decisions en moments de crisi se solucionin en l'àmbit de l'empresa mentre que unes altres es volen situar allunyades d'aquest àmbit? Si la crisi és tan global, ¿per què no es troba la manera de potenciar la im-

¿Per què les qüestions de fons de la institució de la participació dels treballadors en l'empresa no han ocupat un espai en els debats?

plantació de comitès d'empreses europeus? Una Europa social? Mentre que les «agències» i els «mercats» cada vegada adquireixen més protagonisme –tornem a l'Europa dels mercaders?–; i, en definitiva, ¿per què a més d'experimentar amb el *kurzarbeit* ('mesura anti-crisi alemanya que consisteix en la reducció del temps de treball') no es fa –ahora, si es vol– el que és apropiat amb algunes de les manifestacions de la *Mitbestimmungsgesetz* ('lleí alemanya que regula la inclusió de representants dels treballadors al consell de vigilància d'una empresa')?

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

LA CRISI ECONÒMICA DES D'UN PUNT DE VISTA EMPRESARIAL

EUSEBI CIMA

Voldria fer referència a la situació de crisi per destacar els grans elements que l'han caracteritzada. D'entrada els puc dir que aquesta crisi és de tots; no és només de les empreses: és de tothom. Des del món empresarial sempre hem assenyalat que, encara que anys enrere l'economia tenia un bon ritme de creixement, no s'estava produint sobre uns fonaments sòlids i, a més a més, ja dèiem que calia adoptar mesures per permetre que aquest creixement fos sostingut. Durant l'època de bonança –aquests catorze anys de creixement sostingut que hem tingut– hi havia uns indicadors que vam ignorar –tots, tothom–, i que marcaven una trajectòria gens atractiva. També s'ha de dir que no ens haguéssim esperat mai la magnitud de la crisi de la manera com s'ha produït.

Permeteu-me entrar bàsicament en quatre eixos, per a l'empresari fonamentals. El primer té a veure amb la baixa productivitat del nostre sistema, a diferència del que passa als Estats Units i a Europa. En el nostre país, la recerca, la innovació i el desplegament de la societat de la informació han estat presents d'una manera molt inferior a la que s'hauria d'haver donat; cal tornar a fer una crida perquè la innovació i la transferència tecnològica siguin un tema prioritari, aprofitant a més a més les sinergies entre el món acadèmic i empresarial. No pot ser de cap manera que els avenços aconseguits a la universitat i en el món científic no es traslladin en el sistema productiu. És necessari utilitzar millor els incentius i els avantatges del nou i potent nivell de coneixement que hi ha avui a les nostres universitats.

El segon eix té a veure amb un fort creixement econòmic, però lligat a un fort endeutament; i aquí m'estic referint a l'endeutament de les famílies –el nostre pecat original, segons el senyor Oliver–, i de les empreses, de tots, canalitzat a través del sistema financer, especialment cap a l'exterior. L'ajustament del sistema financer és una de les reformes que avui necessitem. Per ser ben clar: actualment tots, famílies, empreses i sobretot les PIMES, necessitem recursos financers per continuar amb el dia a dia, però també hem de tornar els que vam demanar fa anys. I si aquests recursos que es van demanar fa anys no es van invertir acuradament, aquí, amics, tenim un problema, i un problema gros! Això és el que s'anomena la «*cuestión financiera*»: és a dir, hem de pagar el passat en el qual vam viure tots per sobre de les nostres possibilitats –i d'això ja en som conscients–, amb recursos que ara necessitem molt.

El tercer gran eix és la reiterada manca de competitivitat de l'economia espanyola, com ho mostra el diferencial de preus que tenim entre Espanya o Catalunya i la Unió Europea. Aquest indicador s'ha desfasat en els últims anys en més de deu punts des de l'entrada a l'euro. Si tenim en compte que gairebé el 70% de les nostres vendes es destinen al mercat europeu, els nostres productes avui són el 10% més cars respecte als dels països de l'euro, un fet que perjudica la nostra capacitat de venda.

Cal tornar a fer una crida perquè la innovació i la transferència tecnològica siguin un tema prioritari, aprofitant a més a més les sinergies.

Hi ha altres formes de poder augmentar la competitivitat, i aquestes vénen per la reducció a les empreses de costos no salarials a partir de rebaixes de qualsevol tipus, sigui de cotitzacions socials, mesures per reduir l'absentisme o moltes altres que podem comentar. Dins d'aquest sector de la competitivitat tenim un dèficit exterior important que va assolir el 10% del PIB. Què vull dir amb això? Vull dir que dels recursos que provenen de l'exterior només en finançàvem una part amb les nostres exportacions de béns i serveis. També cal dir que només va ser possible gràcies a què estàvem dins de la zona euro; la pesseta no ens hauria permès assolir aquest nivell de deute tan elevat.

Finalment, hi ha un quart eix: un mercat de treball dual, en el qual s'ha posat de manifest un tractament diferencial entre els treballadors fixos i els temporals. Contestat a Francesc Pérez Amorós, diria que des de l'empresariat, per sobre de tot, el que volem són treballadors fixos. El treballador temporal no ens ajuda en absolut. El que ens ajuda és el fix, que agafa una experiència i una responsabilitat molt diferent. És antiproductiu per a les empreses tenir treballadors amb temporalitat.

També és veritat que hi ha sectors o tipus d'empreses, per exemple el turisme a l'estiu, les fàbriques de gelats i altres sectors, que necessiten treballadors temporals.

Aquesta dualitat explica el fet diferencial de la nostra economia, que sobretot està emmarcada per la forta destrucció de l'ocupació, amb una taxa d'atur que tots ens pensàvem que ja l'havíem oblidat per sempre. Aquesta taxa d'atur ha augmentat del 8% al 20% en dos anys. Això és greu. Als altres països europeus que han tingut la mateixa o major crisi més la devaluació del PIB, la taxa d'atur només els ha pujat dos o tres punts. Això tindrà un impacte en el període de la recuperació econòmica, ja que hi haurà una capacitat limitada de generar ocupació, per tant de generar més consum. Sembla que la recuperació serà més llunyana a casa nostra que a d'altres països europeus on la destrucció de l'ocupació ha estat menor, i si ara a més a més hi afegim les mesures que s'ha vist obligat a prendre el govern ja se'ns ha dit que això endarreriria encara més la recuperació, ja que perjudicaria el consum. Després, amb això que els he explicat, podem veure quines són les reformes necessàries per millorar el nostre entorn i les nostres capacitats. Hi ha reformes estructurals que d'una vegada per totes s'han de fer, com el sistema financer i del finançament, per una banda, i la reforma laboral per l'altra.

A tot això cal afegir la situació de les finances públiques, que mostren un elevat nivell de dèficit públic. L'any 2009 arribava a l'11,4% del PIB amb un fort endeutament del públic, i amb un compromís a Europa de reduir-lo fins al 3% l'any 2013, d'acord amb l'actualització del programa per part del govern espanyol a la Comissió Europea per tal de donar compliment al Pacte d'Estabilitat Europeu.

Hi ha reformes estructurals que d'una vegada per totes s'han de fer, com el sistema financer i del finançament, per una banda, i la reforma laboral per l'altra.

No sóc economista, però si agafo la calculadora i vaig fent números, i d'aquí al 2012 rebaixo de l'11,4 fins al 3% –i em sembla recordar que el professor Oliver ha parlat d'uns 80.000 milions d'euros–, a mi no em surten els números per enlloc, i no sé de quina manera s'han de pagar. I s'ha de pagar. Les mesures que avui surten a la premsa tenen a veure amb això, però no és una peça que sigui suficient per a aquests 80.000 milions d'euros. Fa poc, el Fons Monetari Internacional va fer un informe sobre l'economia espanyola i assenyalava que les propostes per reduir el dèficit públic van encaminades cap a la direcció correcta –cosa bona!–,

però que cal complementar-les amb les anomenades reformes estructurals de les quals parlava abans. A més, en aquest context de globalització hi haurà més exigències a l'hora de ser més competitius, tenint en compte sobretot l'avenç que estan tenint els països emergents. Només cal fer una ullada a l'Índia o a la Xina i podrem veure com van avançant d'una manera realment forta en tots els sectors, des de la informàtica a la nova indústria, a la presència cada dia més d'un capital humà més format i més motivat. A Europa i a Espanya patim la necessitat de disposar d'un lideratge polític potent, que sàpiga comunicar els reptes que tenim i les oportunitats que hi hauran. S'ha de fer més pedagogia, s'ha d'explicar més. Quan realment tothom n'estigui convençut en podrem sortir, però depenent del grau de convenciment que tinguem tots els ciutadans i ciutadanes això anirà més de pressa o més a poc a poc.

Sens dubte, una pujada d'impostos, i més concretament la pujada de l'IVA, arriba i s'ha de fer en el pitjor moment. Però també és un senyal inequívoc per a tothom, tant per als de dins com per als de fora, que farem els deures, que ja sabem cap a on anem i que no val la pena i no és moment de fer una fugida cap endavant. Aquest és l'escenari de l'entorn econòmic que tenim i que marcarà la pauta dels propers mesos. No es contempla una millora ràpida i intensa de la nostra economia, sinó la travessia temporal amb poc creixement econòmic, amb dificultats de finançament i amb una demanda relativament deprimida i que començarà a arrencar pel vessant exterior, perquè les exportacions afortunadament estan pujant entre el 10% i el 12%. Els països de l'eurozona, molts dels quals ja han fet els deures i comencen a tenir signes de recuperació, ens ajuden i ens arrossegueu, però no ens hem de conformar; no n'hi ha prou que ens arrossequin, som nosaltres que hem de fer el pas endavant!

Des del teixit empresarial demanem un treball conjunt i intens per part dels agents econòmics i socials, per una banda, i dels governs per l'altra. Si no s'arriba a grans pactes en l'àmbit polític i amb els agents socials, la solució és francament difícil. S'ha d'aprofitar aquest moment per reforçar les bases del creixement econòmic. En aquest sentit, què fem? Doncs el que hem d'intentar fer des de l'empresariat, sobretot des del món de la petita i la mitjana empresa, és obrir encara més les nostres activitats cap a l'exterior, atesa l'atonía que tenim de la demanda interna i la que preveiem que serà en un futur immediat. Ajustar els preus per competir millor. Buscar mercats en els quals innovar, i innovar sobretot en producte. I, com es deia abans, sortir de la mà d'obra intensiva per anar a productes de més valor afegit. En definitiva: pensar i repensar constantment el negoci de cadascú i buscar noves oportunitats. Però al mateix

temps, malauradament, també haurem de demanar sacrificis i sortir tots plegats de la crisi amb el desplegament de les reformes estructurals i l'assumpció de les responsabilitats col·lectives i individuals que facin falta. Des del nostre món el que fem i farem és mirar d'aixecar la porta cada dia i de mantenir-nos, si ens és possible, al mateix temps que també demanem que es pugui arreglar l'ofegament econòmic i financer que patim i que patirem, que no ens carreguin, almenys durant un temps, amb costos administratius i de regulació. Tanmateix cal fer una anàlisi acurada de la gestió de les administracions públiques. I no es tracta que no facin el seu paper. Tot el contrari: que el facin, però que el facin d'una manera més eficient.

La reforma laboral és imprescindible? El món sindical avui està molt allunyat, i per mi només parla de dos grans temes que són importants: el tema dels contractes i el tema dels acomiadaments. Però la normativa laboral és molt més extensa! Penso que el que cal és una modernització, una posada al dia. És evident que a l'any 2010 les necessitats dels treballadors i treballadores, i de les famílies catalanes, no són les mateixes de fa quaranta anys, de quan es va fer aquesta normativa. Per tant valdria la pena fer una taula oberta d'empresaris i sindicats per agafar punt per punt i fer que la integració de la dona fos més efectiva, que hi poguéss haver la conciliació familiar, que hi hagués més flexibilitat per a les dues bandes, tenint en compte les necessitats tant dels treballadors com de les empreses.

Haurem de demanar sacrificis i sortir tots plegats de la crisi amb el desplegament de les reformes estructurals i l'assumpció de les responsabilitats col·lectives i individuals que facin falta.

Més impostos? Sí, segur, hem de posar més impostos, però no d'una manera barroera. Estudiem quins tipus d'impostos, què poden produir, quins estalvis, quins majors ingressos ens produiran i quins impostos faran menys mal, perquè puguem recuperar-nos econòmicament.

Abaixar el sou dels funcionaris? Sí, això és el més fàcil, molt dur però és el més fàcil! Per què no mirem quants en sobren? A Foment i a FEPIME fa uns mesos vam fer un estudi en el qual demostràvem que a l'Administració central amb les competències que havien traspasat a les CCAA bàsicament

en sanitat i cultura hi havia deu mil funcionaris que teòricament la seva feina havia passat a les comunitats. No valdria la pena trencar-se les banyes i fer un reajustament definitiu i no fer ara un bloqueig dels sous?

El futur de les empreses i de la indústria ve condicionat per un tema de costos, i això ho saben tots vostès. Costos laborals, costos energètics... En aquest país ningú sap a cinc ni a deu anys vista què ens costarà l'electricitat que estem pagant ara a un preu subvencionat. L'Estat s'ha de gastar milers de milions subvencionant això que en diem energies renovables, les eòliques, les fotovoltaiques, les solars... Com a mínim digui'm cap a on anem. Faci'm un mapa. Digui'm què em costarà realment l'electricitat d'aquí a deu anys i podré decidir si em quedo aquí o marxo a un altre lloc. Les famílies podran suportar el cost real de l'electricitat de la manera que l'estem portant a terme? Aquest és un altre gran debat que tenim sobre la taula.

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

APORTACIONES AL DEBAT

(F I L A 0)

Àmbit laboral

JOSEP PÉREZ

Parlem de les reformes laborals. Aquí treballem amb el paradigma que pagant es fa fora a qui vulguis. A Catalunya hi ha moltes lleis que a la pràctica no s'utilitzen. S'ha fet referència que intentem que la dona entri al món del treball. Avui dia una dona que vulgui ser mare —a no ser que treballi de funcionària o a una gran multinacional amb molts drets— acostuma a haver de plegar, perquè el sistema vol el benefici i no permet una dedicació parcial; les empreses en la pràctica no ho accepten. Hi ha moltes maneres sibil·lines de fer fora, perquè la llei diu que no es pot fer fora ningú amb la situació de «*despido nulo*».

A diferència d'Europa, no estem potenciant el que més val. Si tens un treballador vàlid, preparat, però que és crític i no és proempresa, no interessa. Promocionem el que no és més vàlid, i això incideix molt en la productivitat, perquè la gent és vàlida, no és un model, i això crec que és un tema molt llatí; això a Europa no passa. A Europa el que més val es promociona. A Europa, a Alemanya, hi ha un sistema de comitès interns que avaluen, tenen capacitat normativa i poden analitzar quina persona promocionen; hi ha una cultura empresarial que aquí no tenim. I quan parlem de benefici, què ha passat durant aquests deu anys aquí? Que l'industrial català ha vist més benefici al totxo i durant deu anys ha anat cap a allà. Hem d'aprendre una altra cultura. Crec que el sistema capitalista està en l'inici de sofrir, perquè els recursos que té el planeta s'acabaran.

A Alemanya hi ha un sistema de comitès interns que avaluen, tenen capacitat normativa i poden analitzar quina persona promocionen; hi ha una cultura empresarial que aquí no tenim.

Per què no podem apostar per potenciar el cooperativisme i la banca ètica? ¿Per què no podem ensenyar que a més de treballar per a un empresari pots crear el teu projecte sociabilitzador, de compartir i de no competir, compartir amb un altre un procés empresarial en el qual vulguis només arribar a guanyar un sou i un petit benefici per reinvertir en el negoci?

RÈPLIQUES:

EUSEBI CIMA

No es pot fer cap discurs sobre els moltíssims aspectes que ha tocat. Alguns podrien arribar a compartir, però la majoria no. El que ens ve a dir és que s'ha de canviar el sistema capitalista. Escolti: la crisi no és culpa del sistema capitalista; la crisi la van provocar quatre xoriços als Estats Units que van frotre la mà a la caixa. Per molt que canviï el sistema capitalista per un altre, primer de tot haurien d'acabar amb aquests xoriços, no amb el sistema. El sistema capitalista fins a avui és el sistema que dona millor nivell de benestar. Per tant, no confonguem la crisi econòmica o la financera que es va produir als Estats Units amb una crisi del capitalisme. No tothom és un àngel de la guarda, ni al col·lectiu financer ni al col·lectiu dels treballadors. Hi ha empresaris que no tenen la prevenció de riscos laborals, però diria que la majoria no és així. La majoria, i sobretot amb l'ajuda de les assegurances d'accidents de treball, té perfectament regulada la prevenció de riscos laborals a les empreses. Si respecte a aquestes qüestions ens hem de comparar amb els alemanys, comparem-nos en tot! A Alemanya, quan hi vaig anar a treballar fa molts anys, l'any 1962, hi havia diferents classes de treballadors. Hi havia els treballadors normals —que eren els alemanys— i els treballadors convidats, i aquests tenien, fins i tot, un sou molt per sota dels treballadors alemanys. Avui, aquí això és impensable... La cultura sindical i empresarial l'hem de canviar tots. La IGT del metall d'Alemanya alguns anys ha hagut de rebaixar els sous perquè l'economia anava malament... Que recordi, aquí a Espanya, un sindicat no ha rebaixat mai, ni tan sols ha congelat, els sous. Estic d'acord amb vostè: hi ha moltes coses que s'han de canviar, però a les dues bandes. No tot és culpa d'un sistema capitalista ni d'uns empresaris dolents. El benestar que s'ha aconseguit en aquest país és gràcies al sistema capitalista, a les empreses i a tots els seus treballadors, i ha sigut per l'esforç de tothom.

JOSEP OLIVER

Podria compartir molts extrems del discurs de Josep Pérez, però em sembla que això no ens ajuda, igual que no ens ajuda un altre discurs que circula, i és el que diu

que la culpa de la crisi és del sector financer internacional... Estic d'acord amb Eusebi Cima: hi ha hagut un sector financer internacional que ha buscat irregularment el seu benefici, i això ha col·lapsat tothom. Però dit això, nosaltres tenim problemes propis que no tenen res a veure amb el sector financer internacional, ni amb el capitalisme dolent. Les nostres famílies i les empreses s'han endeutat massa, i aquí ningú li han posat la pistola al pit per anar a demanar al banc un crèdit. Encara que el sector financer internacional sigui responsable últim del que ha succeït, nosaltres hem de sortir endavant. Tenim problemes a curt termini de l'ajust que hem de fer, però tenim problemes encara més greus que aquest. L'acord que s'ha arribat a la Unió Europea és un acord de tres anys, i en aquests tres anys ens juguem les garrofes del que pugui passar el dia després. Aquí hi ha la globalització pel mig, i no la podem evitar.

El president de la Reserva Federal Americana, Alan Greenspan, va anunciar a finals de 2000 el que ha passat a l'economia mundial: fonamentalment, 1.500 milions de nous treballadors han entrat en el mercat de treball mundial i han deprimat els salaris mundials. Per això tenim tipus d'interessos tan baixos. Per tant, en el debat que el país ha d'afrontar crec que hem d'intentar separar el que són posicions ideològiques –que em sembla que són perfectament legítimes i que en puc compartir moltes o algunes– del que és el que hem de fer demà nosaltres. Perquè som nosaltres els que hem de fer coses. Tenim tres anys, no en tenim més!

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

Dificultats creditícies

JOAN MARÍN

Vull començar dient que, certament, les dificultats financeres i creditícies de les quals es parla no són més que una causa-efecte de la realitat del moment en el qual estem immersos. Causa i efecte, és a dir: qui és el culpable? No ho sé, i qui tiri la primera pedra que amagui la mà, perquè crec que, com bé s'ha dit aquesta tarda, cadascú té la seva part de responsabilitat. Crec que la primera cosa que s'ha de fer és entendre-la, assumir-la i a partir d'aquí prendre decisions per avançar en positiu per sortir de la situació. Sempre dic que la raó de ser de qualsevol entitat financera és fer crèdit, i avui, parlant des de la visió d'entitat financera, la feina és mirar de trobar sempre tots els mecanismes adequats per poder seguir fent crèdit, perquè si no fem crèdit les entitats financeres i el sector financer se'n va en orris, desapareix. I una altra raó, a més a més: si el sector financer està embussat o no rutlla bé, té el seu ressentiment amb el context prou greu que estem vivint des de l'any 2007.

A més a més, tenim una singularitat. En el nostre país, el 50% del sector financer són bancs i l'altre 50% són caixes d'estalvis. Tothom sap com funcionen els bancs, com es governen i quins mecanismes tenen. Les caixes d'estalvis, malauradament o sortosament, tenen una història: han sabut fer un paper molt rellevant en el creixement del país i dels diferents sectors econòmics, però tenen una governabilitat i uns mecanismes per trobar recursos diferents o amb desavantatges dels que tenen els bancs. I quan la cosa anava bé o quan venien els bancs alemanys, francesos, anglesos o americans a deixar-nos diners, en qualsevol cas eren unes entitats financeres més, i per tant jugaven el joc que tocava en aquell moment. Si durant els anys de creixement les caixes d'estalvis no haguessin estat fent el que van fer, probablement haguessin desaparegut, les haguessin fet fora del mercat. Per tant hem d'assumir que allò es va fer perquè tocava. Potser ens van emborratxar tots plegats massa en l'àmbit immobiliari i la dimensió dels recursos derivats cap a aquella activitat, tant a nivell empresarial com en particular. Tot allò que es posava en edificació sortia, i tants diners com es necessitaven per invertir més enllà de l'estalvi propi del país ens venien i ens els deixaven amb uns tipus molt baixos... Per tant jugaven aquest joc. Quan això es trenca, ens quedem amb la situació que ja s'ha exposat aquí. Aquests diners no han caigut del cel ni són sense retorn, i els bancs alemanys, francesos i anglesos es volen assegurar que el nostre sector financer tindrà capacitat, entre d'altres coses, quan vinguin i diguin que això s'ha de renovar o aquests diners s'han de retornar cap a fora i que serem capaços de fer-ho. Això vol dir que cal que tinguin confiança en

el país. L'àmbit financer està basat en la confiança. Qualsevol de nosaltres portem els nostres estalvis, els nostres diners, allà on tenim la confiança que seran ben gestionats i que el govern d'aquella entitat sabrà fer les coses perquè el dia que els retirem, si més no, els tindrem amb el que nosaltres esperem.

La raó de ser de qualsevol entitat financera és fer crèdit, i avui, parlant des de la visió d'entitat financera, la feina és mirar de trobar sempre tots els mecanismes adequats per poder seguir fent crèdit.

Per tant, primera qüestió: cal ser capaços de retornar aquell nivell de confiança interna i externa. Un ha de fer una cosa que és la que sap fer, que en el cas del sector financer és donar crèdit. El problema és si ha de pensar si li tornaran o no els diners que va deixar a les empreses immobiliàries o a les famílies molt endeutades que abans declaraven uns ingressos més elevats i que avui tenen uns ingressos més ajustats. Si pensa que no sap si podrà fer front a tornar els diners que li han deixat els alemanys o els francesos, si a més a més ha de pensar que no podrà generar rendiments per construir resultats i fer que tota l'economia tingui confiança en l'entitat... Necessàriament s'ha de reestructurar. I això és el que està fent en aquest moment el sector financer, i és el més prioritari.

Abans del dia 30 de juny tothom ha de tenir clar en aquest país cap on anem i com queda el sector financer, i en particular les caixes d'estalvis, que mouen més del 50% del moviment de recursos de l'economia del país. Puc parlar des de la posició d'una entitat que fa un any i mig va encarar la realitat del moment sense amagar-se de res, va començar a despendre's de cuirasses i a entendre que una de les vies en aquest pas endavant era parlar de l'entorn amb entitats que probablement poguessin compartir punts de vista. Amb aquesta acció de concentració podem avançar cap a una optimització de les estructures, reduir oficines sense traumes, procedir a una adequació dels llocs de treball sense un ressò perjudicial en el sector, tenir un balanç amb més dimensió, guanyar mida... En el nostre cas són tres entitats del territori català i amb poca coincidència precisament de clients per poder optar a fer operacions de més nivell. També per tenir recursos propis que permetin sobreviure

en aquests moments de dificultats i de morositats reals. Una fusió també permet generar plusvàlues, permet generar més reserves i per tant generar més mida, més capitalització.

**Necessàriament s'ha de reestructurar.
I això és el que està fent en aquest
moment el sector financer, i és el més
prioritari.**

Aquesta reflexió, probablement, no s'ha d'acabar aquí. Ens cal, en el sector de les caixes en particular, obrir debats. Però evidentment tots tenim presents les funcions socials que tenen les caixes d'estalvis. Al mateix temps, en el sector empresarial també valdria la pena reflexionar sobre la mida de la petita i la mitjana empresa en aquest país. Seria un aprenentatge de cara a preveure més el futur, i potser també és emprendre accions de més concentració, de guanyar més dimensió i actuar en polítiques també de capitalització com la resta de sectors.

RÈPLIQUES:

EUSEBI CIMA

Només una petita puntualització respecte a l'últim punt de la capitalització, sobretot en el sector PIMES. Puc garantir que fa cinc anys les PIMES de Catalunya estaven extraordinàriament ben capitalitzades si les comparem a dia d'avui, però, en el moment que va entrar la crisi, la majoria s'han hagut de redimensionar i han hagut de fer front a acomiadaments col·lectius en contra de la seva pròpia voluntat. Quan les vendes cauen el 60% o el 70% has de redimensionar la teva empresa, i tot això ha suposat una descapitalització que les dificultats financeres per obtenir crèdits han agreujat. Això les ha posat en una situació francament difícil, però havíem arribat a un moment en el qual la capitalització de les PIMES estava força bé.

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

Deute públic

ALBERT SOLÉ

Primer voldria fer entendre al públic per què tenim un problema sobre el deute públic. La xifra del deute públic sobre el PIB de tancament de l'any 2009 és del 53%, i està molt per sota de la mitjana de la Unió Europea, que està al 73%. Sembla, per tant, un nivell diríem tolerable per sota del 60% del pacte d'estabilitat. El problema no és el seu nivell, és la seva evolució, és cap a on va. Perquè tinguem una idea, perquè es consideri que les finances públiques són sostenibles –i que per tant podem fer front als pagaments corresponents traient els impostos corresponents–, s'ha de veure en perspectiva, perquè depèn de la percepció dels mercats en cada moment. La qüestió és que en una situació com l'actual, amb els mercats molt sensibles, pesa molt l'increment que experimenta el deute públic d'un any a l'altre. A grans trets, això vol dir que quatre anys generant dèficits del 10,11% saltem del 50 al 100%, i si el límit màxim és del 120% ens hi estem aproximant perillosament. El problema és la trajectòria i que no es vegi que la cosa es va estabilitzant, que es va aturant. Només hi ha una manera que s'aturi aquesta ràtio: que el numerador creixi la mateixa taxa que el denominador, és a dir que si el PIB creix el 3%, el deute públic pot créixer el 10%, és a dir: que el dèficit que generes comparat amb l'estoc de deute que tens sigui també al voltant del 3%. Actualment el problema és aconseguir donar una perspectiva en els mercats que en un termini raonable de temps tot arribarà a un punt en el qual la cosa no creixerà més.

La qüestió interessant aquí és que l'acord al qual hem arribat, diríem en l'àmbit europeu, realment no s'entén ben bé. Si considerem que és possible realment en tres anys estabilitzar aquesta xifra amb anys de creixement tan petits, em costa trobar experiències històriques de països que sense fer alguna reforma molt dràstica –per exemple devaluant la moneda– hagin aconseguit en pocs anys augmentar les exportacions i el PIB i reduir el dèficit d'una forma tan forta. Si el creixement es manté en aquests nivells, crec que és molt difícil tirar endavant. Estem parlant que en dos anys ens hem de situar al 6%. Llavors la meua pregunta és: l'acord europeu no ha exigít un ajustament massa ràpid? De totes maneres, pensem que estem en una situació molt complicada, en la qual els mercats saben que en l'àmbit dels països europeus de l'OCDE hi ha uns volums de deute públic en general molt elevats, i estan molt nerviosos. Saben que alguns països amb problemes han estat dient mentides, i per tant no es refien de res. La qüestió és que s'hagi aplicat un ajust més fort perquè l'única manera de donar una certa credibilitat és ser realment molt i molt

estrictes. En el cas espanyol, probablement, no hi hagi cap altra solució, perquè el problema és que portem uns quants anys en què és impossible preveure els ingressos pressupostaris de qualsevol tipus. És molt difícil que els mercats acceptin qualsevol cosa que no sigui molt dura i molt estricta.

L'acord europeu no ha exigít un ajustament massa ràpid?

Tinc el dubte de si s'ha sigut una mica massa estricte. Sembla fins i tot que les agències de ràting estan dubtant. És a dir, els mercats van valorar en general favorablement el paquet dels 750.000 milions d'euros, però en canvi quan han sortit els paquets d'ajustaments ja no han agradat tant, i per exemple el Fitz ha decidit devaluar, diríem, el rating del deute sobirà espanyol just després de conèixer l'ajustament. Es poden interpretar moltes coses, però una és que es pot considerar que és més dura del que seria necessari. Aquesta és una consideració. L'altra és interpretar exactament com hem arribat fins a aquí i per què s'ha generat aquest dèficit de l'onze i escaig per cent. És clar, òbviament perquè l'economia s'ha aturat, els ingressos han caigut i les prestacions (d'atur bàsicament) han pujat molt. Però s'ha d'anar una mica en compte amb aquesta interpretació.

Aquesta és la tesi que per exemple els podria donar el conseller d'Economia, Antoni Castells: «A mi m'han caigut els ingressos». Això en part és veritat i en part és mentida. El que passa bàsicament és que els diferents nivells de govern han tingut dos pecats durant la fase d'expansió; un d'evident: quan tothom vivia aquesta exuberància de crèdit, va ser no qüestionar-se res; l'altre és apuntar-se també ells a remolc de l'exuberància financera a nivell dels seus propis pressupostos. Aquí tothom té la seva part de culpa, però el problema que s'ha generat és que una part important d'aquests ingressos que han caigut no s'haurien d'haver comptat mai com a ingressos que teníem, perquè eren ingressos d'una volatilitat extrema. Qualsevol persona mínimament conservadora amb les seves finances privades sap que de vegades vénen ingressos extraordinaris que no te'ls has de gastar; els has de posar en un compte i guardar per al que es pugui necessitar en un futur. En general, tots els

nivells de govern d'aquest país han funcionat amb imprudència. Si vingués aquí el conseller d'Economia diria: «És que nosaltres no hem tingut cap més remei, perquè bàsicament el que ha succeït és que des de l'anterior sistema de finançament autonòmic, del 2002, els ingressos procedents de l'Estat han mantingut unes taxes de creixement que no han acompanyat ni el creixement demogràfic ni les necessitats de serveis en educació i sanitat». I durant tots aquests anys el govern, per diferents motius –alguns relacionats amb aquesta il·lusió financera i amb altres problemes polítics que tots sabem– no ha reformat el sistema de finançament, i ha permès que sense reformar el sistema de finançament les finances diríem autonòmiques aguantessin, i han ajudat el creixement desbocat de l'impost de transmissions patrimonials i d'altres tributs de base patrimonial lligats al sector immobiliari. Probablement el senyor conseller ja sabia que estava finançant els serveis amb uns ingressos que eren volàtils, però ens dirà que la feina era del govern central, que hauria d'haver reformat el sistema de finançament i solucionar aquesta situació. Resulta que al govern central ja li anava molt bé, això, perquè tot l'excés de recaptació que es generava en l'àmbit del govern central es quedava en mans del govern central. És a dir, que el govern central també hauria d'haver estalviat part del que s'ha generat durant tots aquests anys, i el mateix podríem dir per als governs locals en alguns casos.

Tots els nivells de govern d'aquest país han funcionat amb imprudència.

La sotragada, la caiguda forta d'ingressos, s'hauria produït igual. El que passa és que si haguessin guardat els diners no se'ls haurien gastat, i el forat que s'hauria generat no hauria sigut de l'11%. També hauria sigut bastant alt, però sense haver-se gastat el que realment no tenien o no podien comptar, i sense haver de fer una sèrie de polítiques populistes en determinats moments; probablement ara tampoc estariem parlant de l'ajust fiscal que necessitem fer.

R È P L I Q U E S :

JOSEP OLIVER

Només dos comentaris. Un respecte a la duresa de l'ajust i fins a quin punt és creïble. Han passat coses que ningú no

hagués cregut mai que podien passar. Vull recordar que el mes de febrer, quan parlàvem dels problemes de Grècia, el paquet d'ajuda de què es parlava que necessitaria Grècia era de 30.000 milions d'euros; al cap de dos mesos ja havia pujat a 110.000 milions d'euros i semblava que amb això arreglaven tots els problemes del sud d'Europa; i quinze dies després anem a 750.000 milions d'euros. I no tan sols això, sinó que el Banc Central Europeu –que havia dit i ho havia escrit que no utilitzaríem deute grec perquè era miserable– va acceptar deute grec i va posar nerviosos els alemanys. El que no era pensable ha passat! Què vull dir amb això? Que allò que era impensable avui pot passar, i aquesta és la discussió de fons sobre els plans d'ajusts, però és el que hi ha damunt la taula. Per tant, coincideixo: a mi se'm fa difícil veure com ho aconseguirem.

La segona reflexió és respecte al que hem fet amb l'expansió. Totalment d'acord que els governs no han complert amb la seva obligació. S'ha cregut que el sector privat era racional. El que no saben probablement els que són químics o físics és que el dèficit exterior és la suma del dèficit privat i del públic. Per tant, si el sector públic l'any 2005, amb el senyor Solbes, tenia un superàvit del 2,5% del PIB i teníem un dèficit exterior de l'11% vol dir que el sector privat estava invertint uns tretze punts per sobre del que estava estalviat, i els governs en lloc de mirar això i dir: «Escolti, aquestes famílies estan gastant com beneïts, s'estan endeutant fins al capdamunt, i per tant retallem la capacitat d'endeutament, apugem impostos», fan literalment el contrari. L'any 2004, el senyor Rato abaixa l'IRPF; l'any 2007 el senyor Solbes abaixa l'IRPF, i per cert amb els aplaudiments generals del país i només amb algunes excepcions, entre les quals m'hi compto. Tothom va aplaudir que era fantàstic abaixar els impostos en aquell moment de bogeria creditícia. Per tant, estic totalment d'acord amb què hem tingut un sector públic que no ha estat a l'alçada de les circumstàncies. Què hagués hagut de fer el senyor Solbes? Frenar aquesta economia i no posar 6.000 milions d'euros més a la butxaca del contribuent quan l'economia està ultra llençada. No ho fem, per què? Perquè tots plegats compartíem la visió que quant menys pressió fiscal, millor. És un problema del senyor Solbes i és un problema del país.

FRANCESC PÉREZ AMORÓS

Continuo des de l'òptica de la reforma laboral. Eusebi Cima diu que la crisi financera es deu a què quatre persones han posat la mà on no l'havien de posar. Sé que és una forma col·loquial d'explicar-ho. Però personalment crec que hi ha

més qüestions darrere d'aquesta crisi financera. Si per quatre, per cinc, per sis, per set, per catorze o per quinze passa el que ha passat és que alguna cosa falla, i la Unió Europea haurà de tornar a parlar de l'Europa dels mercaders i de l'Europa social. La Unió Europea ha anat una mica a cavall i no ha sabut respondre amb rapidesa a la qüestió, o ho ha fet de forma desequilibrada. La Unió Europea s'ha bellugat per uns diners, però la imatge que dóna l'Europa social deixa bastant a desitjar. Busco l'equilibri. Durant temps, la Comunitat Europea ens va donar la famosa jornada de seixanta-cinc hores, i allò no sé per quin error va tenir el rebombori que va tenir –molt mal explicat, per cert–, però en canvi en certes qüestions, com en aquest moment el número d'aturats que hi a la Unió Europea, crec que també hauria de dir alguna cosa. Crec que moltes persones haurien de sortir a la televisió explicant problemes; però del què significa el número d'aturats que hi ha a la Unió Europea no se'n parla.

Una segona qüestió molt puntual: negar el contingut ideològic del que representa un dret al treball, al meu parer és negar el pa i la sal. Però potser no és el moment oportú de parlar únicament d'ideologia, però sí de justícia i d'igualtat. La reforma laboral s'ha de fer en un context polític determinat, i el context polític no és el context del govern ni de l'oposició. La Constitució és la norma de les normes. Si s'ha de fer una reforma laboral, la reforma s'ha de fer en un estat no únicament democràtic i de dret, sinó en un estat social. Demano que el repartiment de les càrregues que ens portarà aquesta crisi, o com se li vulgui dir, es facin en igualtat real.

La tercera i última qüestió: crec que aquesta reforma laboral al final l'haurà d'imposar el govern. El cost social de no concertar-ho serà molt important, al present i al futur. Totes les reformes que s'han fet sense concertar-les o pactar-les han tingut un cost molt elevat. I aquí, per acabar aquesta qüestió, diré que la indemnització per un acomiadament no és un preu per l'acomiadament, és una indemnització per la lesió d'un dret. Si en aquest cas es persisteix en un improcident amb la indemnització, els demanaria, si us plau, que deixin també parlar els juristes. És una qüestió de drets.

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

Moral i desànim davant la crisi

JUAN MANUEL DEL POZO

Moltes gràcies per les tres ponències, que han estat clares, valentes i precises. Permetin que els digui que no només la bona política és pedagogia, sinó que la bona economia també és pedagogia. I això ho relacionaré amb el que és objecte de la meua intervenció. Pensava que hi podia haver una certa desconexió entre el fil central de les ponències i el que jo em pensava que havia de dir, però en realitat m'han anticipat la meua intervenció, perquè han sortit diversos conflictes estrictament ètics, fins i tot algun de religiós, com és «pecat» —que té un sentit religiós i un sentit ètic—, ha sortit «responsabilitat», ha sortit «confiança», han sortit «les persones», ha sortit «culpa», ha sortit «mentida»... Tot això fa referència a què quan actuem, però també quan intervenim, tenim el fil central de la nostra preocupació que és fer allò que ens cal, que és el primer manament ètic; després ve el dubte i la discussió sobre què ens cal fer exactament.

En qualsevol cas, voldria dir que la crisi afecta moralment les persones. El problema és l'atur, són els aturats, i el problema de la crisi econòmica no és l'economia mateixa, és que de l'economia en vivim unes persones concretes i sofrem els seus efectes i ens minva la felicitat o ens incrementa la felicitat, que és l'objectiu de la vida ètica com ens va ensenyar Aristòtil. Hi ha, per tant, un problema gravíssim: que la crisi toca les persones, ens toca perquè les persones som unitaris per diversos costats, i el problema de la crisi econòmica és que és —allò que es diu popularment— un ploure sobre mullat, perquè es barreja la crisi econòmica amb la crisi política i amb la crisi cultural.

Molt breument: la crisi econòmica està més que descrita. La crisi política, no parlo només de la corrupció que ens envolta aquests dies i que ens té preocupats legítimament, parlo d'una crisi política que ve més de fons i que amb la crisi econòmica multiplica el seu efecte negatiu sobre les persones. És la desconfiança creixent que el poder polític democràtic tingui capacitat d'actuar sobre els moviments econòmics, i que es produeix, per tant, una inversió del valor. No és la política el que dirigeix l'economia, pensa molta gent, sinó que és l'economia el que dirigeix la política.

I també tenim la crisi cultural. Entenem cultura en el seu sentit més ampli, la cèlebre qualificació que fa Bauman de la nostra cultura, de la societat o la civilització com un líquid. És a dir, vivim un moment en el qual els valors deixen de ser estables per passar a ser inestables, en el qual l'individualisme és ferotge, i en el qual l'estil de vi-

da és instantani i consumista a l'extrem. Això forma un estil de vida que es combina fatalment amb la disponibilitat de crèdit, i és que tots estirem molt més el braç que la màniga perquè el nostre estil de vida és d'individualisme hiperconsumista. Aquesta situació produeix en les persones dos efectes principals: un, el que podríem anomenar desànim en el millor dels casos, però que en alguns casos es pot parlar clarament d'indignació. Avui llegia en un fòrum d'Internet un que signava «Indignat amb tot», que no salvava absolutament ningú. Bé, no li dono pas la raó, però entenc que estigui molt indignat. Estic una mica indignat, no amb tot, però tots estem una mica indignats. Per què? Perquè ens sentim atacats en la dignitat. Ens han fet creure que era possible una manera de viure que no era realment possible, i aleshores ens sentim defraudats, enganyats... Ens han mentit. Han atacat la dignitat, i la pregunta és: qui l'ha atacada? Es tracta del segon factor que contribueix al desànim: no ho sabem. És a dir, els responsables del desastre, per dir-ho simplificadament, són anònims i estan lluny. Tothom sap que hi ha algú que té la culpa de la situació, i la situació actual del desastre econòmic és la típica situació de culpa anònima i llunyana, però es concreta en quatre milions d'aturats i amb molts d'altres que sofrim retalls diversos i perdrem qualitat de vida.

El problema de la crisi econòmica és que és un ploure sobre mullat, perquè es barreja la crisi econòmica amb la crisi política i amb la crisi cultural.

Desànim, indignació i també desconfiança. I això és tant o més greu que el mateix desànim i la mateixa indignació, perquè la confiança és el vincle ètic que dona legitimitat al sistema econòmic i polític. Sense confiança l'economia no pot funcionar s'ha dit en algun moment, i menys encara la vida democràtica. Deien els clàssics: *corruptio, optime, pesima* ('la pitjor corrupció és la corrupció d'allò que és millor'). Si ho personalitzem, és pitjor la corrupció d'un ministre que la d'un director general. Si no ho personalitzem, quins són els valors que no voldríem que es corrompessin? Doncs bé, un —no sé si el millor, però per mi entre els millors de la vida democràtica, ètica i política que al final és un continu—, és la confiança. I la confiança està sent atacada per les raons que hem dit abans, per les raons que hem

exposat, incrementades per casos de corrupció espectaculars. El més greu és la desconfiança general en el moviment econòmic, la desconfiança general en la capacitat de la política per dirigir l'economia.

**La confiança és el vincle ètic que
dóna legitimitat al sistema econòmic i
polític. Sense confiança l'economia
no pot funcionar.**

Cal restablir aquesta confiança. Per restablir aquesta confiança, què hem de fer? És la pregunta que us dirigeixo sabent que no me la podeu respondre, almenys amb la força resolutiva que a tots ens agradaria. Què podem fer especialment des de les respectives posicions per incrementar la confiança? Una cosa ja s'ha dit i l'heu practicada aquesta tarda de manera excel·lent: fer pedagogia de l'economia, del problema greu de l'economia i de les úniques vies possibles per restablir l'economia. Però segurament vosaltres teniu en el vostre calaixet de solucions algunes coses més per dir: com podem restablir la confiança, la responsabilitat... Perquè està claríssim que després d'haver-nos indignat no podem abdicar de la responsabilitat, per una raó tan senzilla com la següent: la dignitat te la poden atacar –i ens l'han atacada–, però només tu te la pots prendre. Fins i tot una persona torturada –i mireu que me'n vaig a un extrem, valgui la redundància, molt extrem–, que li estan fent el pitjor mal que se li pot fer a la dignitat humana, no perd la dignitat si no es lliura al torturador. Doncs bé, la dignitat ens l'han atacada, però no l'hem de perdre! Depèn de nosaltres, i per tant la interpel·lació és: estàs indignat? Sí, però no perdís la dignitat, actua responsablement per situar la vida, la teva i la de tots, en l'única via possible de construcció. Diria que són els dos objectius. I ara m'acomio amb un tercer, que és molt de poble, perquè tot això que hem estat dient sona bé en un context acadèmic. Deixeu-me dir un element necessari que en el context acadèmic pot fer riure: paciència!

Barcelona, 31 de maig de 2010
Associació d'Amics de la UAB

UNIVERSITAT

OPINA

Edita:

Associació d'Amics UAB

Correcció lingüística:

F12 Serveis Editorials

Coordinació:

Laura Reguant

Maquetació i disseny:

info@barcelonasiesta.com

Impressió:

Impressions Gràfiques Canigó

Associació d'Amics UAB

Universitat Autònoma de Barcelona
Torre Vila-Puig
Campus de la UAB

Telèfon 93 581 14 90
Fax 93 581 46 45
amics@uab.cat
www.amicsuab.es

abertis

 Caixa Sabadell

 **OBRA SOCIAL
Caixa Sabadell**

 Cambra de Comerç de Sabadell

 **ct*obra social
caixaterrassa**

 FGC
Ferrocarrils
de la Generalitat
de Catalunya

Fundació
BancSabadell

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona
Consell Social